

လံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါအဖုၣ်

လၢနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၀၂၁ နံၣ်

သုးမိၤစိရိၤတၢ်မၤအၢမၤသီဆူၣ်မံာ်ကဲၤမံာ်ဒီးကမုၢ်အတၢ်ခိၣ်ဆၢထီဒါ

တၢ်အုၣ်သးတဖၣ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်တတိတတြၢ်ဒီးတၢ်တဘံၣ်တဘၢတဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပုၤ ၆ ၂၀၂၁ နံၣ်သုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံးကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ

စးထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံးကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ၆ လၢ ဖျါတြၢ်အါရံၤ ၁ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤပုၤ ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲယာ်အတၢ်အိၣ်သးဟံးန့ၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသုးကီၢ်ကးကရၢ (စကစ) လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ သုးရိၣ်မဲခိၣ်ကျါ မ့အီၤလဲၤအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤတၢ် လီၤဆဲးလၢ အသုးတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး မၤတပျုၣ်တပျီၤ, မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲ ထံးကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒီး မၤလီၤမံာ်ကွံာ်ဝဲ ကမုၢ်ဒီးထံးကီၢ်သးအတၢ်ဒိသဒၢတနီၤ လၢအိၣ်ကွဲးဟံးအသးဝဲ ၂၀၀၈ တၢ်ဘျါခိၣ်သ့ၣ်အပူၤ အိၣ်ကွဲးလီၤအသး လၢကဒိသဒၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ် (စကစ) သုးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ အိၣ်ထီၣ်ကျဲၤဒ်သးတၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲယာ်တဖၣ် ကကထီၣ်သးအါထီၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲသုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံးကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ အခိၣ်ထံးယုလၢအတီၢ်ပူၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟံးထံးကီၢ်ဖိတဖၣ် ဒ်ထံးကီၢ်အဒုၣ်ဒါအသး ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်အတၢ်ဂဲၤပျါဂဲၤဆုး ဒ်သးကဆိၣ်တၢ်မၤလီၤပွဲၤကွံာ်ဝဲ ပုၤလၢအထီဒါအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အယိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး လၢထံးကီၢ်ဒိတဘျီအပူၤ ဒီးသးသမုၢ်အါဖျါ ဘၣ်လီၤမံာ်ကွံာ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. (စကစ)သုးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ ခးဒီးမၤသံဝဲ ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီဒါသုးမိၤစိရိၤလၢတၢ်မုၢ်တၢ်စုဆူၣ်အပူၤ ဒီးသုးမိၤစိရိၤကဘိယုၤခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဆူၣ်သဝီတဖၣ်အပူၤအယိ လီၤကဝီၤသဝီဖိလၢအကထီတဖၣ် ဘၣ်ယုၤမံာ်ဖျါဒ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ် အဝဲသ့ၣ်တြၢ်မၤတံာ်တံာ်ထံးကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒ်သးအသုတဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဆူၣ်ချုတၢ်အံးထွဲကွံာ်ထွဲဒီးတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်, သုးထံးကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် ဒီးဖိၣ်ဒုးယာ်ဝဲ, မၤဆုးမၤဆါဝဲ ထံးကီၢ်ဖိတဖၣ် ဒီးဟံးန့ၣ်ဝဲအရၢဒ်အတၢ်ဘၣ်သးဒ်ဝဲအသးန့ၣ်လီၤ.

**သုးမိၤစိရိၤတၢ်မၤအၢမၤသီဆူၣ်မံာ်ကဲၤမံာ်ဒီး
ကမုၢ်အတၢ်ခိၣ်ဆၢထီဒါ**

တၢ်အုၣ်သးတဖၣ်လၢ အဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်တတိတတြၢ်ဒီး တၢ်တဘံၣ်တဘၢတဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပုၤ ၆ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံးကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ

KHRG ကညီဂွံဝိခွဲယာ်ကရူာ်
မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂွံဝိခွဲယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်နူသဝီပုၤ

လံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါအလၢအပူၤန့ၣ် တၢ်ရၢလီၤအီၤလၢအကလံးကျိၣ်ဒီးပယီၤကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢကျိၣ်သၢမၤလၢာ်အံၤ တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤသုလၢ ကညီဂွံဝိခွဲယာ်ကရူာ် တၢ်ကစီၣ်သန့ဝဲ www.khrgh.org အပူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲယာ်တဖၣ်လၢ အကထီၣ်သးစးထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံးကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ၆ လၢဖျါတြၢ်အါရံၤ ၁ သီဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲယာ်တဖၣ် ဒ်အမုၢ် ထံးကီၢ်ဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပုၤ ကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်ဘၣ်ဝဲတကီၢ်ခါတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဆံးလီၤစ့ၤလီၤဒီး တၢ်နးတၢ်ဖျါလၢအဘၣ်ထွဲဒီး ပုၤဂွံဝိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖျါယုၤစ့ၢ်ကီး လီၤကဝီၤနူဖိသဝီဖိဒီးထံးကီၢ်ဖိတဖၣ် အတၢ်မုၢ်လၢဒီးအတၢ်ဂုၣ်ကျဲးစးတဖၣ် လၢကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်မုၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလီၤဆံးလီၤစ့ၤဘၣ်ဆၢၣ် အဝဲသ့ၣ်ယုကျဲၤလၢ ကခိဆၢက့ၤဝဲသုးမိၤစိရိၤအံၤခိၣ်ဖျါအဝဲသ့ၣ် သ့ၣ်ညါဝဲသုးမိၤစိရိၤအတၢ်မၤတဖၣ်အံၤ အတဖိးသးစးဒီးတၢ်တီတၢ်တြၢ်တအိၣ်ဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအရၢဒိၣ်ကတၢ်န့ၣ် လံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤ ယုကျဲၤလၢကမၤလီၤတံာ်ဝဲ လီၤကဝီၤကလုာ်န့ၣ်နူဖိသဝီဖိတဖၣ် အတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါဒီးအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီတဖၣ်အံၤ တမုၢ်ထဲလၢတၢ်ကနၢ်ဟူအီၤဘၣ် ဘၣ်ဆၢၣ် မုၢ်ဒ်သးဒီးတၢ်ကဘျီရဲၣ်န့ၣ်အီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပာ်ထံနီၤဖး

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်လၢ ကညီဂျာဂီဒွဲယာ်ကရူာ် (KHRG) မၤဝဲတဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအပတီၢ် လၢကီၢ်ပယီၤသးမိၤစိရိၤတဖၣ် လၢတၢ်ထီၣ်ပဲ ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ဘၣ် တၢ်မၤအာမၤသီဒီးတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤဒ်လဲၣ်ဘၣ်ဆၢၣ် အဝဲသ့ၣ်ကိးသၤတြီၤဒီးကွၢ်ကွၢ် လၢတၢ်ထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ က့ၤတဲဘၣ်က့ၤဝဲအတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်လဲၤခိဖျါလၢအဘၣ်ပျံၤ ဘၣ်ဖးတၢ်ဒီးအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ် ဒ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သၢကၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲ သးမိၤစိရိၤအတၢ်မၤဆၢထီၣ်ဒါက့ၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် အာအာ သီသီလၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ကညီၤသးကညီၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ အတၢ်နၢ်ကျၢၤမုဆု ဒီးတၢ်အၢၣ် လီၤအိၣ်လီၤလၢအတကဒ်ကဒ်ဘၣ်တဖၣ် ဒ်သိးဒီးကဒးဒီးတၢ်ဆူညါ လၢဒ်မိၣ်ခြွၢ်စံၣ်ဒီးတၢ်သဘျ့အဂီၢ် တၢ်အကတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်တဖၣ်အံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ တၢ်အကါဒိၣ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်ထံးဂံၢ်ထံးဘါ လၢတၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤလိာ်သးကဒဲကဒဲ ဒ်ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ်အသိး ဒီးပုၤလၢအပာ်ယုာ်ပာ်ဂီၢ်လၢ ကမ့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒါသးမိၤစိရိၤတဖၣ်ဟူးတၢ် ဂဲၤ (CDM) တဖၣ် ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ကဒုဒီးတၢ်ဒီသဒါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါစ့ၢ်ကိး ကီၢ်ပယီၤသးမိၤစိရိၤတဖၣ် တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးထီၣ်ဒါလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ ဒ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် တခါလၢ အဒုးထီၣ်ဒါကလုာ်လုာ်သးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် ယံာ်တၢ်မးလံၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ လီၢ်ကဝီၤကလုာ်လုာ်အဟံၣ်ကဝီၤတဖၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဆံးလီၤစ့ၢ်လီၤဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ် စုကဝဲၤတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုးတဖၣ်န့ၣ် စး ထီၣ်ကဲထီၣ်တၢ်လံၤအသး တချုးဒီးလၢကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဒ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ် ထံကီၢ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ် လၢအကဲထီၣ်သးခဲအံၤန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ တၢ်မၤပယုာ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဒွဲးယာ်တဖၣ် လၢအမ့ၢ်တၢ်ပနီၣ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ “တၢ်လွၢ်တၢ်” သ န့ၣ်လီၤ. ပုၤယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်လၢအဟူးဂဲၤသဘျ့ လၢအမ့ၢ် ခုမ်ကွီလံၤ (Kim Joliffe) ဟံၣ်ဖျါဖျါဖျါဖျါလၢ “တၢ်အံၤ တမ့ၢ်ထဲအ မၤဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးဝဲထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဘၣ်, အါန့ၢ်အန့ၢ် သ့ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိ ဒ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအကါဒိၣ်တခါလၢတၢ်ဒုးပျီပူၤ” န့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ် ပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲအလီၢ်ခဲ ကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤတနီၤ မ့ၢ်လဲၤခိဖျါဘၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤစ့ၢ်ဘျီ မ့တမ့ၢ် တနီၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤမ့တအိၣ်ဘၣ်ဆၢၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤအဂၤတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးဒီးတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ လၢအ ဆၢတတဲာ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးတဖၣ်လဲၤလၢ စးထီၣ်ဖဲလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၁၁ သီ ကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဝဲအလီၢ်ခဲတုၤ လၢယုၤ ၂၃ သီန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ န့ၣ်သဝီဖိအနီၣ်ဂံၢ် ဘူးထီၣ်လၢ ၁၇၇,၀၀၀ ဂၤယၢာ်ယၢာ် ဘၣ်စံၣ် မ့ၢ်ဟးဖျိးလၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢအကျါကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ပဲ ကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤန့ၣ် ပုၤနီၣ်ဂံၢ် ၅၀,၀၀၀ ဂၤ လၢအယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိတၢ် စးထီၣ်လၢ လၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၁၁ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ်လီၤ. (ဖဲလၢအိၣ်ကူး ၂၃ သီန့ၣ် ပုၤနီၣ်ဂံၢ် ၁၄၀,၀၀၀ ဂၤ ဘၣ်စံၣ်အိၣ်က မ့ၢ်ဒီးအယုာ်န့ၣ်လီၤ). KHRG ဒီးန့ၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဟံၣ်ဖျါအါထီၣ်ဘၣ်ဖး ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်လဲၤခိဖျါသၢကၢ်ဘၣ် တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါကမ့ၢ် ယုာ်ဒီး တၢ်မၤသံမၤဝီ, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး, တၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်ပျီဆူၣ်တၢ် ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်(စကစ)သးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ သ့စ့ၢ်ကိးဝဲ ခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါ-၁၉ ဒ်တၢ်ဒုးစုကဝဲၤတခါအယိ လီၢ်ကဝီၤန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ထီၣ်ဒါလၢအလီၤဘၣ် ယိၣ်တဖၣ်အါကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤန့ၣ် တမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအကွၢ်အဂီၢ်တဖၣ် ဟဲအါထီၣ်လၢခိခိၣ် န့ၣ်သဝီဟီၣ်ကဝီၤဒီး န့ၣ်ပုၤပုၤတဖၣ်ဘၣ်အမဲာ်ညါ (စကစ)သးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ ဂုၢ်ကျဲးစးမၤဝဲဒ်သိးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢအသ့တၢ်စုဆူၣ် ခိၣ်တကးဒီးတၢ်မၤပယုာ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိဒွဲးယာ်တဖၣ်အံၤကန့ၣ်လီၤဆူသးစးတၢ်ဘျီသကွီၤအပူၤ ဒီးကဘၣ်လိာ်ဖိးမံလိာ်သးဒီးသဲးစးအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ ဟီထီၣ်ကွံာ်ပဒိၣ်အသိလၢတၢ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်တဖၣ်အံၤဝဲ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဒီး စံးဝဲလၢ တၢ်ယုထၢတဘျီအံၤ တၢ်တိတၢ်လီၤတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်အမဲာ်ညါ အဝဲသ့ၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးဆိတလဲဝဲ သဲးစးတၢ်ဘျီ လၢအသ့ဝဲလၢတၢ်ထီၣ်ဒါဒီးတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အံၤ ကဖိးမံလိာ်သးဒီးသဲးစးတၢ်ဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး (စကစ)သးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ သ့စ့ၢ်ကိးဝဲ ထံကီၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခးအလံာ်ယံးယာ် (NCA)အံၤ ဒီးကွဲမ့ၢ်ဝဲလၢ တၢ်ကမၤ တၢ်ပတုာ်တၢ်ခး ဒ်သိးကဟ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်တၢ်ပျဲလၢကမၤဘၣ်ဝဲ တၢ်တမံၤဂ့ၢ်တမံၤဂ့ၢ် ဒ်သိး အကၤဂၤယာ် “တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်” အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. စးထီၣ်လၢ လၢအုၤဖျါ ၂၀၂၁ နံၣ်န့ၣ် (စကစ)သးမိၤစိရိၤတဖၣ်အံၤ ဂုၤလီၤတခါတၢ်ပတုာ်တၢ်ခးဒီး ဟံၣ်ပနီၣ်ယာ်ဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ် ကခိဆၢက့ၤဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢ အကမၤတံာ်တံာ်ဝဲအတၢ်ပတုာ်ပြးဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိ အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်စိ ဟ့ၣ်ကမိၤက့ၤအသးမုာ် ဒ်သိးကဒုးထီၣ်ဒါတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢသးမိၤစိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲအလီၢ်ခဲ အဝဲသ့ၣ် လိာ်ဘၢလိာ်ကွီၢ်ဝဲသးဖိၣ်စုကဝဲၤအဂၤထီၣ်ဘိလၢ အတလူၤပိာ်ထွဲတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤတဖၣ်ဘၣ် ဒီးပုၤတဖုဂုၤတဖုဂုၤ လၢ အထီၣ်ဒါ(စကစ)သးမိၤစိရိၤအံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ပဲ ဒ်ပုၤပူထီၣ်တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

လၢအခိၣ်ထံးလံၤလံၤ သုးမိစိရိတၢ်မၤအၢမၤသီဆျၢ်မံၤကဲၤမံၤဒီးကမျၢ်အတၢ်ခိၣ်ဆၢထီၤ-၁၉ တခါအံၤ ဒီးထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢတၢ်ရဲၣ်သဲကတီၤက့ၤတၢ်မၤဘၣ်ဒီး ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်သးစး ဒီးသိးကဖိၣ်ဒုးယၢ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဩတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ယၢ်ဝဲ တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယး တၢ်ဆၢအတၢ်လီၤ ဘၣ်ယိၣ် ဒီးတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဆျၢ်တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတဖၣ် ဒီးသုးစ့ၢ်ကိးဝဲတၢ်ဆၢအံၤဒီးတၢ်စုကဝဲၤတခါ လၢတၢ်ထီၣ်ဒါကမျၢ်ဒီးကလုာ်န့ၣ် သုးဖီၣ်စုကဝဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်လၢအကဲထီၣ်သးဒီးအဖၢမ့ၢ်တဖၣ် ယုၢ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်တၢ်ဆၢ-၁၉ အံၤဟဲအါထီၣ်အဖီခိၣ် (စကစ) သုးမိစိရိ တြိယၢ်ဝဲ ထံလီၤကီၢ်ပူၤဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢ ကဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် ကလဲၤဆူတၢ်လီၤလၢအလိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤနီၣ်နီၣ်တဖၣ်အယိၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝိတၢ်တီၤစၢၤမၤအတၢ်မၤတဖၣ်ကိးခိၣ်ထီၣ် ဒီးမ့ၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် လၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အသးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤအကျိၤအကျဲပိညါ

တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဖၣ်အံၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢ တၢ်မၤတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်တၢ်ဒီးလီၢ်ကဝိၤခိၣ်န့ၣ်ဖိသဝိတဖၣ် ဒီးန့ၣ်အသိး ပုၤလၢအပၣ် ယုၢ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိစိရိဒီး CDM တဖၣ် လၢအဘၣ်ယုၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်လၢ KNU တၢ်ပၤဟီၣ်ကဝိၤတဖၣ် အပူၤ လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. KHRG စးထီၣ်မၤတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ် ဖဲလိဖၤတြုၤအါရံၤ ၁၁ သီ သုးမိစိရိဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံကီၢ် တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲအလီၢ်ခံ တုၤလၢယုၤတၢ်တန့ၣ် ၂၀၂၁န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. KHRG မၤတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ် ပုၤနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢာ်အိၣ် ၁၃၃၇ ဂၤ ဒီးတၢ်ထံၣ် လိၣ်သံကွၢ်တဖၣ်အါတက့ၢ် တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီး သုးမိစိရိတၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်ထံၣ်သံကွၢ်ဒီး ပုၤမၤ CDM အိၣ် ၄၉ ဂၤ ဒီးအါတက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယိၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ လၢအဘၣ်ဟံၣ်တ့ၢ်ကွၢ်အဟံၣ်အယိၣ်ဒီး အန့ၣ်သဝိ မ့တမ့ၢ် ပုၤလၢအဘၣ်ဟဲအိၣ်ကမ့ၢ်လၢ KNU အတၢ်ပၤဟီၣ်ကဝိၤပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤ ပၣ်ယုၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ KHRG ပျီပူၤပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိတဖၣ် မၤနီၣ်မၤယါတ့ၢ်ဝဲဖဲဟီၣ်ကဝိၤ လၢ KHRG ဟူးဂဲၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအီၤတၢ်ဆၢကတီၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ဖဲသုးမိစိရိဟံးန့ၣ်ဆူၣ် တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ယုၤလၢအတီၢ်ပူၤ စးထီၣ်ဖဲလိဖၤတြုၤအါရံၤထီၣ်သီ တုၤလၢယုၤလံၣ်အကတၢ်တန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢလံၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီ အံၤအပူၤ တၢ်သုးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်မၤနီၣ်မၤယါတ့ၢ်အီၤအါန့ၣ်ဒီး ၁၀၀ ခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ဖဲလိမးၤ ၂၂သီ, ၂၀၂၁ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ သဝိဖိအဂၤ ၅၀၀ လၢကရၢ လွံၤဘၣ်လၢအမ့ၢ် (တခါးပုၤ, ဝုၤစ့, ကိနဲၤ ဒီးနီၣ်ညၣ်လၢၣ်)တဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သကိးအသးဒီး တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုး မိစိရိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ဟးသကိးဝဲ ဖဲတခါးပုၤသဝိ ဒီး လဲၤဝုၤဝဲတုၤအီၤလီၤစံၣ်, ဝုၤစ့ဒီးကွဲၤပုၤစူၣ်သဝိတဖၣ်အကဝိၢ် ကပၤ ဖဲပျီတုၤဟီၣ်ကဝိၤ, မူကီၢ်ဆၢၣ်, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရုၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဘျီအံၤ စံးဝဲလီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢအမ့ၢ်ကလုာ်န့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဟံးသးထီၣ်ဒါသုး မိစိရိန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ဂ့ၢ်အကါဒိၣ်လၢ တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါအိၣ်တဖၣ် အဆၢဒိၣ် (၁)- တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤ

သုးမိၣ်စိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံၣ်ကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဖဲလၢဖျါတြျါအါရံၤ ၁သီဝံၤအလီၢ်ခံ, တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤလၢကီၢ်ပယီၤ အပူၤ စးထီၣ်သးလၢပူၤဝုၤပူၤဒီးခိၣ်ဒုသဝီဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိလၢဝုၤပူၤလၢအကထိတဖၣ် ဒီးမ့တမ့ၢ် ခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ဒုသဝီလၢအကယၤတဖၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံၣ်ကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဒီးသုးမိၣ်စိရိၤအသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ဒူးယာ်သဘျုးလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သး လၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤဘၣ်ဆၣ် သုးမိၣ်စိရိၤတဖၣ် ပညိၣ်လၢကဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒီး ကသုၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးထီၣ်ဒါ ထံဖိကီၢ်ဖိလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဖၣ် အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

- စးထီၣ်လၢသုးမိၣ်စိရိၤ ဟီထီၣ်ကွၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိအပဒိၣ် ဖဲလၢဖျါတြျါအါရံၤ ၁သီ, ၂၀၂၁န့ၣ်ဝံၤန့ၣ် ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဝဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူပဒိၣ်အဂ့ၢ် လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်သးစးတၢ်ဘျုး, တၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ, ဒီးစံၣ်ညိၣ်ပီတုအကျါအကျဲတဖၣ် ဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်စိတၢ်ကမိၤဆူ သုးရိၣ်မဲခိၣ်ကျါအစုပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ သးစးတၢ်ဘျုးဒီးသန့တဖၣ်လၢ ကတြီယာ်ဝဲ မ့တမ့ၢ် ကဆိကတီၢ်ဝဲထံဖိကီၢ်ဖိ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒူးယာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒုၣ်တၢ် ထုးထီၣ်ဝဲသဲးစးတၢ်ဘျုးလၢအထီၣ်ဒါဝဲတၢ်ဒူးတၢ်ယာ်တဖၣ် နအမ့ၢ်တၢ်တဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဘၣ်သးသဘျုးဘၣ်, တၢ်တဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ကရၢကရိထီၣ်သးဘၣ်, ဒီးတၢ်တဘၣ်သုၣ်နီၤတဂၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါန့ၣ်ဒူးယာ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လုၢ်သ့ၣ်ခါပတၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျါၣ်သးစးတၢ်ဘျုးဘၣ်ဆၣ် ခိၣ်ဖျါသုးမိၣ်စိရိၤရၢလီၤဂ့ၢ်ဂီၢ်အူထံကီၢ်တၢ်အိၣ်သးဒီးသးစးတၢ်ဘျုးအသိတဖၣ်အံၤအယီၤ သုၣ်သဲးစးတၢ်ဘျုးတဖၣ်အံၤ လီၤလီၤဆီဆီ လၢကမၤဘျုးမၤဘျုးဒီး ဒုးကဲထီၣ်ပုၤလၢအထီၣ်ဒါတဖၣ် နအမ့ၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိလၢတဖိးသးစးလၢကျဲအဘိဘိန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤလၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်အပူၤဘၣ်ဆၣ် (စကစ)သုးမိၣ်စိရိၤသုးဟံ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တဖၣ် သုၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးလၢအအာအသိတဖၣ် နအမ့ၢ်တၢ်ဒိတၢ်တီၢ်, တၢ်မၤဆူးမၤဆါ, ခးဝဲရီၤဘၣ်ကျိဒီးကျိချံနီၢ်ကီၢ်တဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤလီၤပြီလီၤပြီဝဲ ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးလၢအကယၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤသံအိၣ် ဒီးပုၤလၢအကထိတဖၣ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲန့ၣ်လီၤ.

“တၢ်လဲၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤ လၢဝုၤတကူၣ်ဒီးမၤတလုၢ်ဝုၤအံၤန့ၣ် လီၤကံၤလၢနလဲၤဒီးသံလီၤနသးလၢကျဲမ့ၢ်ခိၣ် ဒီးအိၣ်ဒီးမတဂၤလၢကသံဆိလဲၣ်လီၤ. (တၢ်အံၤလီၤကံၤလၢ နလီၢ်ကွၢ်တၢ်လီၢ်ကွၢ်လၢပုၤဘၣ်သံတခါလီၤ). အဝဲသ့ၣ် (ပၤကီၢ်)တဖၣ်န့ၣ် တဘျုးလၢလၢဖဲအအဲၣ်ဒီးခးပုၤန့ၣ် အခးပုၤသ့လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ခးအနီၢ်ကီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ပုၤသံတုၢ်အါဂၤလံ. အဝဲသ့ၣ် (ပၤကီၢ်)တဖၣ်န့ၣ် တဟ့ၣ်တၢ်ခးပလီၢ်ဝဲ ပုၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးဖိတဖၣ်ဘၣ်.”

(စိအ---, ဖျါစိမိၤကွီဖိလၢဝုၤတကူၣ်တဂၤ)

- KHRG မၤဝဲတၢ်ထံၣ်လီၢ်သံကွၢ်တၢ်ဒီး (စကစ)သုးဖိဒီးကီၢ်ပယီၤပၤကီၢ်လၢအန့ၣ်လီၤ CDM သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒုၣ်လၢ ဖဲကမ့ၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးထီၣ်ဒါဝဲဒုၣ် (စကစ)သုးမိၣ်စိရိၤဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ် သုးဟံးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တဖၣ် သုၣ်ဒုၣ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးဒီး တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးတနီၤနီၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်ဝဲဒုၣ်လၢ အကစၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တနီၤနီၤန့ၣ် ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုၢ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ပံးန့ၢ်ဝဲဒုၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ် ဖဲတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤအခိၣ်အယၤတၢ်လီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ဖဲပုၤကမ့ၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါဝဲဒုၣ်သုးမိၣ်စိရိၤ ဖဲလဲၤဒါ, ဝုၤတကူၣ်အခါန့ၣ် ပကလဲၤမၤလီၤပြီလီၤပြီ ကမ့ၢ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပပုၤနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲဒုၣ် အဂၤ(၅၀). ပပုၤလၢ အစိၣ်ကျိနီၢ်ကီၢ်အိၣ် (၆)ဂၤန့ၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးယၤ. ပခးဝဲပုၤကမ့ၢ်လၢ ဖဲဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၢ်ကီၢ်ကီၢ်န့ၣ် ပကျိချံတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်လၢ ကဘၣ်ခးဝဲ ပုၤကမ့ၢ်လၢအတၢ်ကမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်.”

(ပၤကီၢ်တဂၤအိၣ်လၢ ဘံလုၢ်ကီၢ်ဆၣ်, န့ၣ်ထုၣ်ကီၢ်ရၣ်)

- ခိၣ်ဖျါလၢ(စကစ)သုၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးဒိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢတၢ်က့ၤမၤခိဆၢဝဲပုၤလၢဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၣ်စိရိၤတဖၣ်အယီၤ ပုၤလၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဖၣ်အံၤ သုၣ်ဒုၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးအကျါအကျဲဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒိသးလီၤနီၢ်ကစၢ်သးအကျါအကျဲအကလုၢ်ကလုၢ် နသိးကပူၤဖျဲးဝဲဒုၣ်ဒီး သုးမိၣ်စိရိၤတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးဒီး တၢ်ဖိၣ်ဒုးယာ်ထီၣ်ဒါအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ကလီၤဖျါဝဲဒုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ KHRG ခိးန့ၣ်ဘၣ်အိၤဖဲ လၢမးရှး ၈သီ, ၂၀၂၁န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီဖိအဂၤ ၁၀၀၀ ယၣ်ယၣ် ဖဲကမိၤသ့ကရူၢ်, လၢခိၣ်စိကီၢ်ဆၢၣ်, ဘျံးဒဲၣ်ကီၢ်ရၣ်တဖၣ် မၤတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၤဒါ သုးမိစီရိၤန့ၣ်လီၤ. KNLA အသုးဖိတဖၣ် လဲၤသကိးယုၣ်တၢ်ခိး ပုၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးတဖၣ် လၢကဒိသဒါအဲၣ်သ့ၣ်လၢ SAC တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်သး မ့ၢ်တဖၣ်အတၢ်မၤပယုၣ်န့ၣ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - သဝီဖိ)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ခိးန့ၣ်အိၤဖဲ လၢမးရှး ၉ သီ, ၂၀၂၁န့ၣ် ဖဲအုၣ်ရၢၣ် ကျဲမ့ၢ်ဖးခိၣ် လၢအဘူးခိးကိးတရံးဝုၢ်, အိၤဖးဖးခိၣ်ကရူၢ်, ကိးတရံးကီၢ်ဆၢၣ်, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပဲ ပုၤဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဘၣ်သးထီၤဒါသုးမိစီရိၤတဖၣ် ဖဲအပံၤဖျါထီၣ်သးအခါ သူဝဲတၢ်ခိးသဒါ အပိးအလိတဖၣ် လၢကဒိသဒါလၢ SAC သုးမိစီရိၤတဖၣ် အတၢ်မၤပယုၣ်န့ၣ် လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

- (စကစ)သုးဟံးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဖဲအဖိၣ်ကမျၢၢ်အခါ တဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယး ဘၣ်မနုၤအဲၣ်သ့ၣ်ဖိၣ်ပုၤကညီ လဲၣ်ခိး တဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးအခွဲးလၢ ကဆဲးကျိးဆဲးကျါအဟံၣ်ဖိယိဖိခိး ခိးန့ၣ်ဘၣ်သဲစး တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၣ်အ သိး ပုၤလၢတၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အိၤတဖၣ် ဘၣ်မနုၤအယိ တၢ်ဖိၣ်ဒုးယၢ်အဲၣ်သ့ၣ်လဲၣ်, ပုၤဒုးယၢ်အဲၣ်သ့ၣ်ဖဲလဲၣ်, အဲၣ်သ့ၣ်တၢ်အိၣ်သး အိၣ်လဲၣ်, အဲၣ်သ့ၣ်အိၣ်မူဒဲးခါ တအိၣ်မူဒဲးခါခိး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂၤ လၢဘၣ်ယးကွီၢ်ဘျီအကျိၤအကျဲအိၣ်လဲၣ်တဖၣ်န့ၣ် အဟံၣ်ဖိယိဖိခိး အတံၤသကိးတဖၣ် တခိးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤနီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

“တၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်ဘျါသဲစးန့ၣ်အိၣ်လၢအဲၣ်သ့ၣ်ကီၢ်ပူၤလီၤ (SAC ဆၢတဲၣ်တၢ်ခဲလၢၢ်လီၤ). ဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်န့ၣ် တၢ်လၢအဲၣ် သ့ၣ်တဲၣ်ဒဲၣ်ခဲလၢၢ်န့ၣ် ကဲထီၣ်ဒဲၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိ (လၢပုၤထံဖိကီၢ်ဖိကဘၣ်လူၤပိၣ်မၤထွဲအိၤ)လီၤ. (SAC ပုၤလၢအိၣ်ခိးတၢ်စိတၢ် ကမိၤမ့ၢ်တၢ်ကလုၢ်န့ၣ်) အဲၣ်သ့ၣ်မၤသံ, ဖိၣ်ယၢ်, ဒုးယၢ်ပုၤကညီ ခိးတၢ်လၢအဲၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးမၤန့ၣ် မၤသ့ခဲလၢၢ်လီၤ. သဲးစး တၢ်ခိၣ်စိတအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဲၣ်သ့ၣ်မၤန့ၣ် ထီၤဒါဝဲဒဲၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိခဲလၢၢ်လီၤ.”

(ကွီၤသရၣ်တဂၤအိၣ်လၢဝုၢ်ဖၣ်အၣ်)

အဆၢခိၣ် (၂)- ကမျၢၢ်တၢ်ထီၤဒါသုးမိစီရိၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ (CDM)

ဖဲလၢဖျါတြုၤအါရံၤ ၂သီ, ၂၀၂၁န့ၣ်န့ၣ် ဆူၣ်ချပုၤမၤတၢ်ဖိအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ် ဟးထီၣ်ကွံၣ်လၢအတၢ်မၤပူၤခိးဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဒဲၣ် လၢအဲၣ်သ့ၣ်ထီၤဒါသုးမိစီရိၤတၢ်ဟူးန့ၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီၤဒါသုးမိစီရိၤအကွၢ်အဂီၢ်တခါအံၤ ရၤလီၤအသး ချၢသး ခိးပခိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢဝဲၤကျိၤဝဲၤဒုအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိး စးထီၣ်ထီၤဒါသုးမိစီရိၤအယိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ CDM အံၤန့ၣ်လီၤ.

- ပုၤန့ၣ်လီၤ CDM သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ်သးလၢ အဲၣ်သ့ၣ်ဆၢန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ နီၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်, ပခိၣ်လၢကမျၢၢ်ယုၣ်ထၢထီၣ်ဝဲခိး မ့ၢ်လၢဝဲဒၣ်လၢ ကမၤလီၤပျီၣ်ကွံၣ်ဝဲ(စကစ) ခိဖျိတၢ်ပတုၣ်ကွံၣ်ပခိၣ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (စကစ)သုးဟံးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ် (ပၤကီၢ်ခိးသုး)လၢအန့ၣ်လီၤ CDM တဖၣ်အံၤစ့ၢ်ကိး ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဒဲၣ် လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုၢ်လၢအတတိတလိၤခိး လၢအတဖိး မံးခိးတၢ်ဘျါသဲးစးတဖၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်အဲၣ်သ့ၣ် အသးသဟီၣ်လၢကန့ၣ်လီၤ CDM န့ၣ်လီၤ.
- KHRG မၤတၢ်ထံၣ်လိၣ်သံကွၢ်တၢ်ခိးပုၤန့ၣ်လီၤ CDM တဖၣ် ဘၣ်ယးအဲၣ်သ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၤဘၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တဲခဲ ခိးတၢ်တြီၤမၤတံၢ် တၢ်ခိၣ်ခိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် ဖဲအဲၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ CDM အခါ ခိးဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဖျိဖျါဖျါလၢ တၢ်ဆၢတဲၣ်လၢကန့ၣ်လီၤ CDM အံၤန့ၣ် ဒုးအိၣ် ထီၣ်သးသမူတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢအဲၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤလၢ CDM ပူၤအယိ အဲၣ်သ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၤဘၣ်ဝဲ တၢ် လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိးသးသမူတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်, တၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီ, တၢ်မၤတံၢ်တၢ်ယုၣ်ခိး (စကစ)တၢ်မၤပျံၤမၤဖးလၢ ကဖိၣ်ဒုးယၢ်ခိးမၤထီၤဒါ အဲၣ်သ့ၣ်ခိးအဟံၣ်ဖိယိဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိပုၤလၢန့ၣ်လီၤ CDM အါဂၤ ဘၣ်ယုၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ခိဖျိလၢပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် မၤတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအယီၤ ယဘၣ်ယိၣ်လၢယဟံၣ်ဖိယီၤဖိတဖၣ်အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်ခိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖိၣ်ယၤမ့တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကလဲၤမၤဘၣ်ဒိဝဲယဟံၣ်ဖိယီၤဖိလီၤ. ယန့ၢ်ဟူဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်ကလဲၤမၤပျံၤမၤဖုးဒီး ကမၤဘၣ်ဒိဝဲယဟံၣ်ဖိယီၤဖိန့ၣ်လီၤ.”

(CSO ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤအိၣ်လၢထံထံၣ်စ့ဟီၣ်ကဝီၤ)

- KNU လီၤကဝီၤခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်အံၤ ဂုၢ်ကျဲးစးမၤစၢၤပုၤလၢအန့ၢ်လီၤ CDM လၢအဟဲတုၤလၢ KNU တၢ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ် ခိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီး တၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ် နီၤအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကျဲး ဒီးတၢ်ကူတၢ်ကၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယီၤ ပုၤလၢအန့ၢ်လီၤ CDM တဖၣ်, ပုၤလၢဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒါသုးမိၤစိရိၤတဖၣ်, ပုၤလၢဟူးၤလဲၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်တဖၣ်အံၤ နီၤသိးကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဟဲယုၢ်ဆူ KNU ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤအကျိၤအကျဲးတဖၣ်ဒီးပုၤတဝၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်အံၤ အဂီၢ်ဆူၣ်လီၤဆီ မ့ၢ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိတနီၤနီၤ ထံၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ကျဲးအဂ့ၢ်ကတၢ်တဘိလၢ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ CDM အံၤန့ၣ်လီၤ.

“ပုၤမ့ၢ်ဆူၣ်မ့ၢ်ဂီၢ်ဒ်သိးပုၤအံၤ တလိၣ်န့ၢ်လီၤလၢ CDM ပုၤဘၣ်. လိၣ်ဒၣ်ထဲလၢ ပကဘၣ်ဆိၣ်ထွဲပုၤလၢအမၤ CDM တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တကီၢ်ခါတၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အတဘၣ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ် ပဘၣ်ဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်ဒီး ပဘၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် ဒီး ဆိၣ်ထွဲလၢအဝဲသ့ၣ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်လၢပဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.”

(စီၤဝ... လၢတနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျဲးဒဝဲၢ်ကီၢ်ရဲၣ်)

အဆၢဒိၣ် (၃)- သုးတၢ်ဟူးတၢ်လဲၤဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီတဖၣ်

ကီၢ်ပယီၤသုးမိၤစိရိၤ ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိကမိၤဖဲယုၤလၢအတီၢ်ပူၤအံၤန့ၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးခိၣ်သဝီဟီၣ်ကဝီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဆံးလီၤစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်ချ့သးဒီးန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ သုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိကမိၤန့ၣ်တၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်သ့ၣ်တဖၣ် အါထီၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ် ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိး. တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီး တၢ်သံတၢ်ပုၤ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်လၢခိၣ်ခိၣ်န့ၣ်သဝီဟီၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တုၤမ့ၢ်န့ၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ်လၢသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိကမိၤအံၤန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်စးထီၣ်ကတဲၣ်ကတီၢ်ဆိအသးလၢ တၢ်ဒုးလၢကကဲထီၣ်တဖၣ်, တၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးဒီး တၢ်မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ် နီၤလၢအပူၤကွၢ် အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ကဟဲကဲထီၣ်ကဒါသးန့ၣ်လီၤ.

“ပုၤတနီၤနီၤ အိၣ်လၢဟံၣ်တဘျီလၢဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်လဲၤအိၣ်လၢအဒဲလီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်ဘူးဒီးကျဲးမ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မံလၢအဟံၣ်တဘျီလၢဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ဟူလၢ ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ကဟးဆူၣ်တၢ်အယီၤ အဝဲသ့ၣ်ပျံၤတၢ်ဖုးတၢ်ဒီး ဟးမံလၢတၢ်လီၤအဂၤန့ၣ်လီၤ. ဂီၤခိၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဟဲက့ၤလၢအဟံၣ်လီၤ. ပုၤတနီၤနီၤ လဲၤဟံၣ်ခူသ့ၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢပုၤပူၤလီၤ. တၢ်မ့ၢ်ကဲထီၣ်သးတမံၤမံၤအဝဲသ့ၣ်လဲၤအိၣ်ခူသ့ၣ်ဖဲန့ၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ကအိၣ်ဝဲဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

(ပုၤစိၣ်တၢ်သးဒုကစီၣ်ဖိတဂၤလၢဒူပုၤယာ်ကီၢ်ရဲၣ်)

- သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်အါထီၣ်ဝဲ ဘၣ်ဆၣ် ကဘိယူၤတၢ်ခးလီၤကျိးဒိၣ်တခိ စးထီၣ်သးဖဲလၢမးရှး ၂၇သိ ဒီးတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤ နီၤအမ့ၢ်တၢ်ဒုးလၢအဆူၣ်ကတၢ်တခါဒီး ဒုးဆံးလီၤစ့ၤလီၤလီၤကဝီၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တံဂီတဘုင်အံၤ ဘုင်တံခိန့ၢ်အီၤဖဲ လါအူဖျုၣ် ၂၀၂၁ နံၣ် ဖဲဒုၣ်ဘူးနိၣ်သဝိ, ပုက့ကရုၢ်, လုာ်သီကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရုၣ်န့ၣ်လီၤ. တံဂီအံၤဟံဖျါထီၣ်ဝဲ တံမာဟးဂီၤသဝိဖိတဖၣ် အဟံၣ်အသီခိးအတံဖိတ်လံၤလါအဟးဂီၤတဖၣ် ခိဖျိ SAC သုးမိစီရိတ်အကဘိယုာ်တဖၣ်ဟဲခးလီၤမုၢ်ပိာ် ဖဲလါမးရှး ၂၇ သီ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ်လီၤ. (တံဂီၤ - KHRG)

တံဂီတဘုင်အံၤ ဘုင်တံခိန့ၢ်အီၤဖဲ လါအူဖျုၣ် ၂၀၂၁ နံၣ် ဖဲဒုၣ်ဘူးနိၣ်သဝိ, ပုက့ကရုၢ်, လုာ်သီကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရုၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တံဂီတဘုင်အံၤ မုၢ်ဝဲကျိဖးဒိၣ်ချံလါအတပိာ်ဖးထီၣ်ခိးဘုင်တဖျုၣ် လါအလီၤတံၣ်ဖဲ SAC သုးမိစီရိတ်အကဘိယုာ်ဟဲခးလီၤတံၣ်ဖဲ ဖဲလါမးရှး ၂၇ သီ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ်လီၤ. (တံဂီၤ - KHRG)

- ပုၤကမုာ်ဘၣ်ယုာ်မံၤဖျါးလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤလၢ အဟဲကထီၣ်သး စးထီၣ်လၢသုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤ ဝဲလါဖျါးတြၢၤအါရံၤ ၁သိဝံၤအလီၢ်ခံတဖၣ် အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးန့ၣ် ကိဒိၣ်မးလၢတၢ်ကဟံၣ်ကၤအိၤန့ၣ်လီၤ. ဘီမုာ်စၢ်ဖျါးကရၢလၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲ (UNHCR)ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲ ပုၤယုာ်မံၤဖျါးအနီၣ်ဂံၢ် လၢကညီကီၢ်စၢ်ပုၤအိၣ်ဝဲ ၄၇,၇၀၀ ဂၤ ဒီးလၢတလၢကီၢ်စၢ်ပုၤအိၣ် ၁,၁၀၀ ဂၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါး တၢ်ကလဲၤဆူပုၤယုာ်မံၤဖျါးအိၣ်တၢ်အလီၢ်တဖၣ်ဒီး ကမၤနီၣ်မၤယၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤကိခဲ, ဒီးတၢ်ယုာ်မံၤဖျါးအတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်လီၤဆိလိာ်အသး ဒ်အမ့ၢ် ပုၤယုာ်မံၤဖျါးတနီၤ ဘၣ်ယုာ်အိၣ်ခူသ့ၣ်တစိၢ်တလီၢ် ဒီးတနီၤ ဘၣ်ယုာ်အိၣ်ခူသ့ၣ်လၢအသိတဖၣ် မ့တမ့ၢ် အါန့ၢ်ဒီးအလါတဖၣ်အယံ ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ပုၤယုာ်မံၤဖျါး အနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒုးနီၢ်နီၢ်န့ၣ် ကအိၣ်အါန့ၢ်ဒီးနီၣ်ဂံၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါးအိၣ်ခဲအံၤန့ၣ်လီၤ.

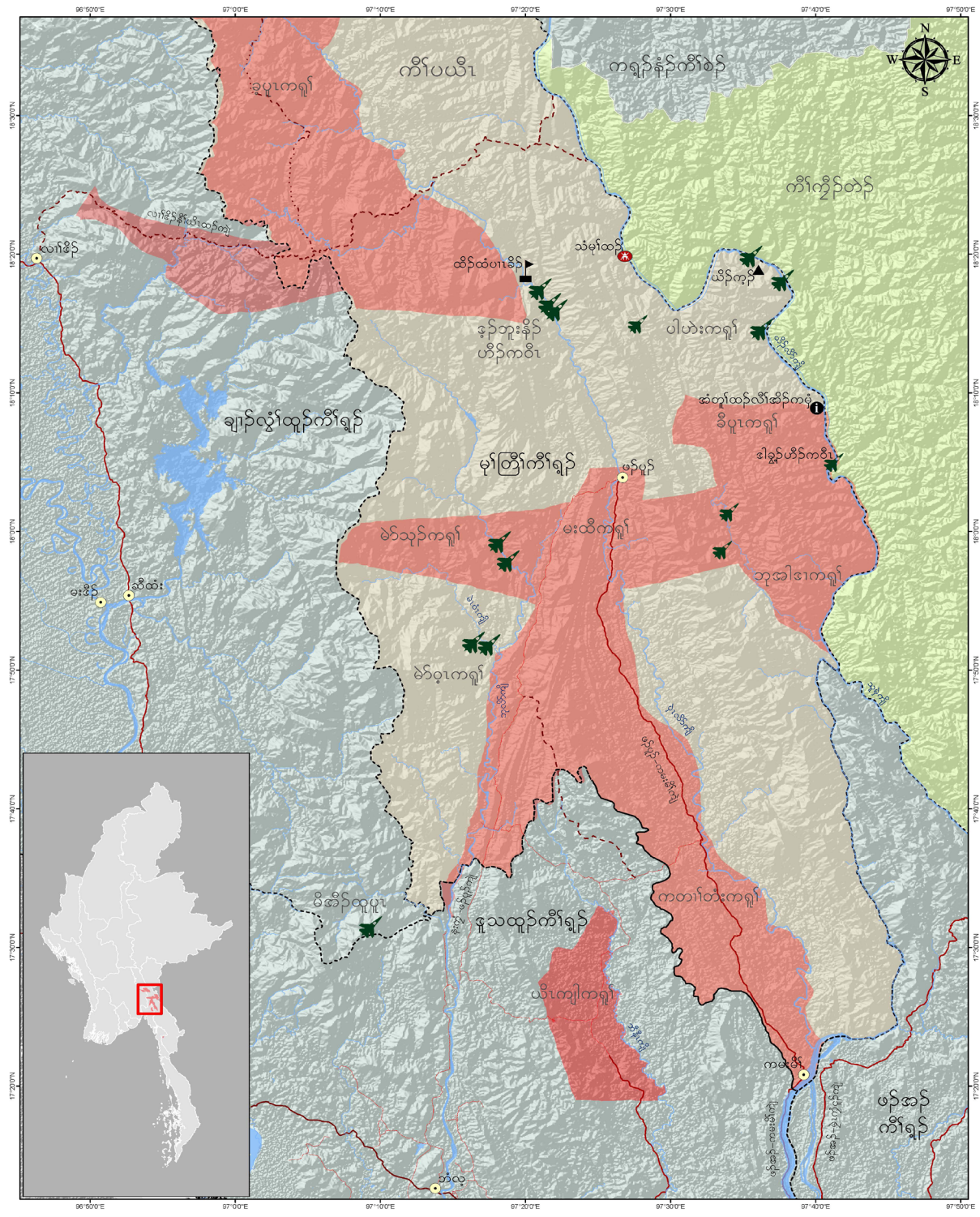
တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အိၤ ဝဲလါမးဂၤ ၁ သိ, ၂၀၂၁ နံၣ် ဝဲ ထအ--- ကရူာ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုာ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၣ်ဖျါးထီၣ်ဝဲ သဝီဖိလုာ်ဒီးဖိသၣ်လၢအဘၣ်ယုာ်မံၤဖျါး ဒီးယုာ်အိၣ်ခူသ့ၣ်လၢလုပုၤ ခိဖျါး SAC သုးမိၤစိရိၤကဘီယုၤသုး ဟဲခးလီၤကျိဖးဒိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပုၤ ဝဲ လါအုၣ်ဖြၣ် ၂၇ သိ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အိၤ ဝဲလါအုၣ်ဖြၣ် ၁၁ သိ, ၂၀၂၁ နံၣ် ဝဲလိာ်လိာ်ကျိကီၢ်ကီၢ်တၢ်တကပၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ဟံၣ်ဖျါးထီၣ်ဝဲ သဝီဖိလၢအဘၣ်ယုာ်မံၤဖျါးအကျါတဂၤ ဘၣ်ယုာ်အိၣ်ခူသ့ၣ်လၢ ပုၤပုၤအဆၢတတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖုသးပုၤတဂၤအံၤ အသးနီၣ်အိၣ် ၁၀၀ ဒီးအိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲလုးထီၣ်ယၢတဘျီအံၤ ဘၣ်အါဒီးဘၣ်မံၤနီၤဝဲလၢချိၣ်ဖိဆဲးဆဲးဖိတဘျီအုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖုသးပုၤအမါစ့ၢ်ကိး သးပုၤလံအယံ ပုၤလၢကကွၢ်ထွဲအိၣ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့ၢ်န့ၣ်ဝဲအလီၢ်ခံ ဖုသးပုၤအံၤ အသးသမုၤလးထီၣ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

- တၢ်ကိတၢ်ခဲအိၣ်ကတၢ်အကျါတခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါးလၢခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါ-၁၉ ဒီးသုးမိၤစိရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်အါထီၣ်အယံ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤန့ၢ်စိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ် တဟူးဂဲၤလၢဟီၣ်ကဝီၤတနီၤအပူၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤပုၤန့ၢ်စိန့ၢ်ကမိၤတဖၣ် ဂုာ်ကျဲးစးထဲးဂံၢ်ထဲးဘါ ဒ်သိးကဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မိာ်ဘၣ်ဝဲဒီး (စကစ)သုးမိၤစိရိၤတၢ်မၤထီၣ်အိၣ်ဒုးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ-တၢ်ဒုးဒီးကဘီယူၤတၢ်ခးလီၤမ့ၣ်ပိၤဖဲခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ

ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်နဲၣ်ကျဲ

ဝုၤ	ကဘီယူၤခးလီၤမ့ၣ်ပိၤတၢ်လီၤ	ကျဲ	ခုၣ်ဆဲၣ်ယူၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ကီၢ်သုလုၤကီၢ်ဆၢ
သဗီ	ကီၢ်ပူၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်လီၤ	ထံကျိ	ကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်ဆၢ
သုးကလၢၢ်	ပယီၤသုးလုၤလီၤကျဲ	တၢ်ဒုးကထီၣ်ဟီၣ်ကစီၤ	
ကွီ	ကျဲမ့ၢ်		

0 ၅ ၁၀ ၂၀ ကီလိုမီတာ

KHRG ကညီဝုၤမိးခွဲးယၢ်ကရၢၢ်

“ပပျံလၢပုၤကခးသံပုၤအယီၤ ချံသ့ၣ်တဖၣ်ဟးတဘျီနီတဘျီဘၣ်. ပလဲၤဆၢတၢ်အိၣ်လၢ ပုၤယုၤအိၣ်ကမံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တဘျီဘၣ်. တၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ကတၢ်ထီၣ်သးလၢ ကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်တကပၤလီၤ. ချံလၢကီၢ်ကွီၣ်တဲၣ်တကပၤ လဲၤယီၤဆူကီၢ်ပယီၤပုၤတဘျီဘၣ် ခီဖျိအဝဲသ့ၣ်ပျံလၢ SAC သး ကခးအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.”

(KIC မၤတၢ်သံကွၢ်သံဒီးဒီး ပုၤနီၣ်ချံဖဲ)

- ကဘီယုၤတၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဒီး တၢ်ဒုးတၢ်ယၤတဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်လုၤမံၣ်ဟးဖျိးအါထီၣ်, တၢ်ကဟ့ၣ်လီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤဂီၢ်ကိၣ်ထီၣ် ဒီးတၢ်မၤပယုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယာ်လၢ NCA ဩတၢ်ဒီးသး (ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤဆူၣ်, တၢ်မၤသံမၤဝီလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤလီၤ, တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်ပျံဆူၣ်တၢ်ဒီး တၢ်ဖိၣ်ဒုးယာ်န့ၣ်ကမျါ) သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဟဲအါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လီၤကဝီၤလၢ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုး ကဲထီၣ်သးစ့ၢ်အလီၢ်တဖၣ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်တဖၣ် အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. နူသဝီဖိအါဂၤမ့ၢ်ပုၤအုၣ်သးတဖၣ်လၢအထံၣ်ဝဲ သးမုၢ်သံၣ်ဘိအတၢ်ဟူးတဲၤဂဲၤ ဒီးတၢ်ဆုၢ်အါထီၣ်သးနီၣ်ဂံၢ်ဒီးစုကဝဲတၢ်ပိးတၢ်လိတဖၣ်ဆူအဟီၣ်ကဝီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိအါဂၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ် သးဖိၣ်စုကဝဲတဖၣ် ဟူးဂဲၤဟးဆုၣ်တၢ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤ ဝဲလၢအုၣ်ဖျိၣ် ၂၅ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ် ဝဲဂယ--- သဝီ, ဂယ---ကရူာ်, ဒိၣ်ဖးခိၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်, တိအူကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ(စကစ)သးမိၤစိရီၤ ခိၣ်ချ့သးရၣ် (၇၃၀) ဟံးန့ၣ်ကျဲတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအခါ အသးဖိတဖၣ် န့ၣ်လီၤလၢသဝီဖိအဟံၣ်ဒီးယုသဝီဖိတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် ပျံတၢ်ဒီးဘၣ်ယိၣ်လၢသးမိၤစိရီၤတဖၣ် ကမၤအမၤသီဘၣ်ဖုး အဝဲသ့ၣ်တမံၤမံၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ဂီၤတဘျီအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤ ဖဲလၢမးရှး ၁ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ် ဖဲထလ--- သဝီ, ယဲကၢ်ခိၣ်ကရူၢ်, လၢဂၢ်ခိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၤထူကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤ အံၤဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲ သဝီဖိ ၇၁သံ ဒိဖျါအဘၣ်မ့ၢ်ဖိ ဖဲလၢမးရှး ၁ သီ, ၂၀၂၁ နံၣ် န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - သဝီဖိ)

- လီၢ်ကဝီၤတနီၤအပူၤ ကမျၢ်သုး(ပြည်သူ့စစ်)တဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲအါဖုအယိ ငုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ် လၢဒုသဝီဖိလၢဟီၣ်ကဝီၤတနီၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢသုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ (စကစ)သုးမိစိရိတဖၣ် ယုထၢထီၣ်ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သုး လီၢ်လံၤတဖၣ် လၢကကဲထီၣ် ကမျၢ်သုးဖိအသီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟံးန့ၢ်မူဒါဒီး ဟူးဂဲၤလၢတၢ်လီၢ်အါတီၤ ဖဲကရူၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤ, ဒီးဘၣ်တၢ်ဟံၤလီၤအမူအဒါလီၤလီၤဆိဆိလၢ ကကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စူၣ်သဝီဖိဒီး လီၢ်ကဝီၤခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်န့ၣ် လီၤ.

“ပတဲဆါဒုသုၣ် သုးမိစိရိတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအဂီၢ်ဘူၣ်ဖဲပဟံၣ်ပူၤလီၤ. မ့ၢ်လၢ သုးမိစိရိအတၢ်မံၤချံၣ်အါမး လၢအလဲၤတၢ်ပုၤလၢအဝဲၣ်ထံနီၤဖးတၢ်ဒီး ပုၤလၢအတဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သး သုးပဒိၣ်ဘၣ်တဖၣ် ဆူၣ်ပၤကီၢ်အိၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.”
(တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်လၢ နူပုၤယၢ်ကီၢ်ရၣ်)

- စးထီၣ်လၢသုးမိစိရိဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ တၢ်တဘၣ်တဘၢဒီးတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဒုသဝီဖိ တၢ်လဲၤထီၣ်ကွၢ် လီၤသဘူတဖၣ် ဟဲကွၢ်အိၣ်ထီၣ်ကဒါန့ၣ်လီၤ. သုးတဖၣ်သမံသမိးဝဲ ပုၤလဲၤတၢ်ကွၢ်တၢ်တဖၣ် ဒီးဖိၣ်ငုးယၢ်သဝီဖိအယိ တၢ်အံၤ ငုးအါထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢတၢ်လဲၤထီၣ်ကွၢ်အလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

- စးထီၣ်လၢ သးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ KHRG ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယး ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပီၤတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးအဂ့ၢ်တဖၣ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကိးသၤတြီၤထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဒီးကလုာ်န့ၣ်ဖီၣ်စုကဝဲၤခဲလၢကဘၣ်ပတုာ်တၢ်သူဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပီၤ ဒီးကအၢၣ်လီၤတၢ်လိာ်တြီၤယာ်မ့ၣ်ပီၤအလံာ်ယံးယာ် ဘၣ်ဆၣ် တၢ်သူဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပီၤအသီတဖၣ်အိၣ်ဒီးဝဲကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် (၄)- ခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါတၢ်အိၣ်သး ဖဲသးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခံ

လၢယုၤလံာ်ထီၣ်သီအပူၤန့ၣ် ကီၢ်ပယီၤပူၤ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲၤကွဲၤကျိၤ (ကျၢ်နးမာၤရေးန့ၣ်အား ကစားဝန်ကြီးဌာန) အတၢ်သမံသမိးဒီးတၢ်ဟံးဖျါတအိၣ်လၢပွဲၤဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယး ပုၤဘၣ်ကူဘၣ်ကံခိရိန့ၣ် တၢ်ဆါ-၁၉၅၀အါထီၣ်ချ့သးဒီး ကီၢ်ပယီၤကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဆိၣ်ထွဲၤမၤပုၤဂ့ၢ်ဝိတၢ်လိာ်ဘၣ် တၢ်ယံးတၢ်စ့ၤ နးနးကလဲာ်န့ၣ်လီၤ.

- စးထီၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤသးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤန့ၣ် ဘၣ်ယးတၢ်ဒီးသဒၢတၢ်ဆါတၢ်ဘၣ်ကူဘၣ်ကံအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢကဒီးသဒၢခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် တၢ်တမၤအီၤလၢဘၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ် KHRG ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟံးဖျါအါမးန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ယး ခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါ အဂ့ၢ်တအိၣ်လၢပွဲၤဘၣ်အယိ သဝီဖိတဖၣ် နၢ်ပၢ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်တလိာ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီတၢ်ဘၣ်ယး ခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါအဂ့ၢ်အံၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

“စးထီၣ်လၢသးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤန့ၣ် လၢပသဝီပူၤဒီးလၢထံကီၢ်ပတီၢ်ဒၣ်လဲာ်န့ၣ် ဘၣ်ယးခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါန့ၣ် ပုၤတဆိကမိၣ်လၢဘၣ်. ယနီၢ်ကစၢ်န့ၣ်က့ ယတဆိကမိၣ်လၢအဂ့ၢ်လၢဘၣ်.”
(သဝီန့ၣ်ရွဲၣ်တဂၤလၢ နိၣ်တကီၢ်ဆၣ်, ဇူပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၣ်)

- (စကစ)သးမိၤစီရိၤတဟ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤမ့ၢ်မ့ၢ်တီတီဘၣ်အမဲာ်ညါ အဝဲသ့ၣ်မၤယံးထီၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤအကျိၤအကျဲတဖၣ်, ဒီးတြီၤယာ်စ့ၢ်ကိးပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါအဂၤတဖၣ်လၢ အကျဲးစးမၤစၢၤတၢ်ဒီးသဒၢတၢ်ဆါယာ် အတၢ်ရၤလီၤသးဒီးဆူၣ်ချ့တၢ်လိာ်ဘၣ် လၢပုၤကညီလၢကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- တချုးသးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဒဲးဘၣ်န့ၣ် NLD ပဒိၣ်ရဲၣ်ကျဲၤယုၤမၤန့ၢ်ဝဲ ကသံၣ်ဒီးသဒၢခိရိန့ၣ်တၢ်ဆါ-၁၉၅၀တဖၣ် ဒီးဟံးလီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတၢ်တိာ်ဟံးတဖၣ်လၢ ကဟ့ၣ်လီၤကသံၣ်ဒီးသဒၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢသးမိၤစီရိၤပဒိၣ်တဖၣ်ဟံးထီၣ်က့ၢ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤဝဲအံၤအယိ ခိရိန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ် တတူၢ်လိာ်ဝဲကသံၣ်ဒီးသဒၢတဖၣ်အံၤဘၣ် ခိဖျိတၢ်တနၢ်န့ၣ်သးတဖၣ်အံၤအယိန့ၣ်လီၤ.

“ပဘၣ်ယိၣ်လၢ ပယီၤသးကယါယုာ်ကသံၣ်ဒီးသဒၢဒီးတၢ်တမံၤမံၤဘၣ်ဖး. (...) အယိပုၤဆဲးကသံၣ်ဒီးသဒၢ တဘျီနီတဂၤဘၣ်.”
(သဝီဖိတဂၤလၢ တန့ဆါကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ်)

အဆၢဒိၣ် (၅)- တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်, နိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီး တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ် တၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ်

သးမိၤစီရိၤဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤ မၤဟးဂီၤကွၢ် မ့ၢ်ဆုၣ်မ့ၢ်ဂီၤအတၢ်အိၣ်မူလၢကီၢ်ပယီၤပူၤကိးကပၤဒဲးဒီး မၤဘၣ်ဒိပုၤတဂၤစုာ်စုာ်ခိဖျိ တၢ်တဒီးန့ၢ်သူဘၣ် အ့ထၢၣ်နဲးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီးမ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤလီၤသတြီၤကွၢ် ထံကီၢ်ဒီးဘုၣ်အမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိတၢ်မၤဟးဂီၤကွၢ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်, နိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တဖၣ်အယိ တၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဒိထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်ကိးဂၤဒဲးအတၢ်အိၣ်မူ, ဘၣ်ဆၣ် မၤဘၣ်ဒိ ခိရိန့ၣ်သဝီဖိတဖၣ် လၢကျဲၤအါဘိန့ၣ်လီၤ.

- သးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤ တမ့ၢ်ထဲတၢ်ဆိတလဲ ကမျၢၢ်အပဒိၣ်လၢတၢ်ယုထၢထီၣ်အီၤတဖုဆူသးမိၤစီရိၤသန့ဘၣ်အမဲာ်ညါ မ့ၢ်တခိလဲလိာ်စ့ၢ်ကိး လီၢ်ကဝီၤပုၤပၤဆုၢ်တၢ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ်ဆူ (စကစ)အပုၤလၢ အယုထၢဟံးလီၤဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိတလဲက့ၢ်ခိၣ်နၢ်လၢသးယုထၢထီၣ်အီၤတဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်ထဲအမၤဟးဂီၤ နိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်အတၢ်လဲၤကျဲၤဘၣ်, မ့ၢ်အမၤဟးဂီၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ရုလိာ်မုာ်လိာ်လၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါဖိတဖၣ်ဒီး ခိၣ်နၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်တဖၣ်လၢကဘၣ်ဆၢထၢၣ်ခၢၣ်စးလၢ လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

“တၢ်ခဲလၢၣ်န့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ နူသဝီပှၤပၤတၢ်တၢ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ် နမ့ၤဒီးသၤနသဝီထဲလဲၣ်ဘၣ်ဆၢ နသဝီခိၣ်မ့ၢ်မၤ တၢ်လၢသုးမိစီရိပဒိၣ်အဖီလၢၣ်န့ၣ် နမၤတၢ်မန့ၢ်မးတသ့ဘၣ်. အဝဲကဆၢတၢ်ကစီၣ်ဆူ (စကစ) အအိၣ်လီၤ.”
(သဝီဖိတဂၤလၢ တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၢ, ဘျဲးဒဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်)

- သုးပံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤမၤဘၣ်ဒိဝဲ ကီၢ်ပယီၤအမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်နးနးကျဲးကျဲး လၢပှၤတဂၤဘၣ်တ ဂၤအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးလၢထံကီၢ်ဒီးတဘျီညါအပတီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤ ထံးတဖၣ်ကွၢ်ဆၢဗၢ်ဗၢ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ဖဲး တၢ်မၤတအိၣ်လၢဘၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤအပှၤကလံၤဒိၣ်ထီၣ်, တၢ်တြီယၢ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, မၤလီၤမၤကွၢ်လိတဲစိတၢ်ဆဲးကျိးပနီၣ် တဖၣ် ဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤခဲလၢၣ်န့ၣ် ဒုးအါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိၣ်သးသမူတၢ်ကိတၢ်ခဲတၢ်ပံးတၢ်စ့ၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- CDM အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤ မၤဘၣ်ဒိတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အသနၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပှၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ (စကစ) သုးမိစီရိပံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝဲၤန့ၣ် ကွီၤသရၣ်သရၣ်မုၢ်လၢအမၤ တၢ်လၢပဒိၣ်ကွီၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤပၣ် ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ CDM တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤပှၤအယိ ပဒိၣ်ကွီၤတဖၣ်အါတက့ၢ်ဘၣ် ပတုၣ်ကွၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယုၤ ၁ သီ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ် (စကစ)သုးမိစီရိအိၣ်ထီၣ်က့ၤကွီၤတနီၤဘၣ်ဆၢ ကွီၤသရၣ်ဒီးကွီၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဝဲစ့ၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.
- လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့သနၢ်တကပၤစ့ၢ်ကီး တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢ ကီၢ်ပယီၤအပှၤ အိၣ်ဝဲ ၃၀,၀၀၀ ဂၤယၢ်ယၢ် ဒီးလၢအကျါ ၂၀,၀၀၀ ဂၤန့ၣ် မၤတၢ်လၢပဒိၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ခိၣ်ဆၢထီၤသုးပံးန့ၢ် ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအဂီၢ် ပဒိၣ်တၢ်ဆါဟံၣ် ဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိ ၇၅ မျးကယၤယၢ်ယၢ် န့ၣ်လီၤဝဲ (CDM) ဒီးဂ့ၢ်လိာ်ဝဲလၢကမၤ တၢ်န့ၣ်လီၤ.

“ပှၤမ့ၢ်ဘၣ်လဲၤမၤတၢ်ကွဲးတၢ်ကါဒီး တၢ်မ့ၢ်တဟ့ၣ်အိၣ်အခွဲးလၢကလဲၤဘၣ်န့ၣ် (...) အိၣ်ဒၣ်အဝဲသ့ၣ် ကသံလီၤ.”
(နီၢ်အ---, လၢမူကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထုၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်)

- သုးပံးန့ၢ်ဆူၣ်ထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤအံၤမၤဘၣ်ဒိဝဲ တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကျဲ မ့ၢ်လၢတၢ်မၤတံၢ်တၢ် လိတဲစိတၢ်ဆဲးကျိး တဖၣ်ဒီး(စကစ) သုးမိစီရိတဖၣ် ဖိၣ်တၢ်ယၢ်ဝဲတၢ်ကစီၣ်ဒီး ကမျၢ်တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါ အကျဲတဖၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. ကမျၢ်အိၣ် ဆိးလၢခိၣ်ဟီၣ်ကစီၤတဖၣ်အဂီၢ် တၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့န့ၣ် ဟဲခိဖျိလၢလိတဲစိအကျဲအယိ တၢ်မၤတံၢ်တၢ်လိတဲစိတၢ် ဆဲးကျိးအကျဲတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိးဒိၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢခိၣ် (၆)- တၢ်လဲၤဆူညါ

- လၢအခိၣ်ထံးန့ၣ် တၢ်န့ၣ်လၢ(နွေဦးတော်လုန့်ရေး)တၢ်ပၢ်ဆၢအံၤ ကမၤနၢၤတၢ်သပှၤကတၢ်ဘၣ်ဆၢ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဘၣ်ယးလၢ တၢ်ကဘၣ်လဲၤဆူညါဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ် တၢ်လီၤဖးတဖၣ်ဟဲအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ. ပှၤအါဂၤအသးလီၤ ဘျဲးလၢကဆဲးဒုးတၢ်ဆူညါတုၤ အကတၢ်ဒီး တၢ်လိၣ်ဘၣ်ပဒိၣ်အပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ကန့ၣ်လီၤဟူးဂဲၤလၢ CDM အပှၤအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤအါဂၤတဖၣ် ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ် သးစ့ၢ်ကီးလၢသးသမူတဖၣ်ဘၣ်လုၢ်ထီၣ်တ့ၢ်အသးလံန့ၣ်လီၤ.

“ပှၤလၢကီၢ်ပယီၤပှၤတဖၣ် သံတ့ၢ်အဘျီတဖၣ်အဘျီလံ. အယိအဘျီဝဲအံၤ ပတဘၣ်ပျံၤလၢပကသံဘၣ်. ပမ့ၢ်ပျံၤလၢပကသံလၢဘျီဝဲအံၤ ဒီး (ဘၣ်ယးသုးမိစီရိသန့အံၤ) ပမ့ၢ်တမၤတၢ်နီၤတမံၤဘၣ်န့ၣ် ပတၢ်အိၣ်မူအံၤကသံဒၣ်လီၤစိၤလီၤ.”
(ပှၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်အိၣ်တဂၤ လၢကီးတရံးဝှၢ်)

- လၢပှၤတနီၤအဂီၢ် သုးပံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤကဲထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဒုးဖုးသ့ၣ်နီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ဒီး ဒိသ့ၣ်ဒိသးက့ၤဝဲလၢကလုၢ်န့ၣ် ဆဲးဖိတဖၣ်အတၢ်ကွၢ်ဆၢဗၢ်ဗၢ်ဘၣ်ဝဲ သုးမိစီရိတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤဒီး တၢ်မၤအၢမၤသီအပတီၢ်တဖၣ် ကီၢ်ပယီၤသုးမၤအၢတၢ်သ့ထဲ လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ပှၤအါဂၤအတၢ်ထံၣ်အိၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဘျီရှဲထံၣ်ကီၢ်သဲးအစၢလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဒီးသုးမိစီရိန့ၣ် တမၤ န့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်. ပှၤတနီၤထံၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ မ့ၢ်ဟဲကဲထီၣ်အသးဒၣ်လဲၣ် တၢ်ကဲဘျဲးလၢကမျၢ်တအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၢ ပှၤတနီၤထံၣ်ဒီးဝဲဒၣ်လၢ တၢ်လဲၤကျဲဆူညါန့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကျဲတကပၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤတနီၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်

ထံၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဟ်လီၤ နီၣ်ကစၢ်တၢ်ဒီးသးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲး, ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒုးယၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤမူၤမူၤနီၣ် နီၣ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဒီးသးတၢ်ကျဲၤသုး(PDF) ဒီးကလုာ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် အတၢ်ဟ်ဖိၣ်မၤသကိးန့ၣ်လီၤ.

- ပုၤလၢ KHRG မၤတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်အါဂၤ ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကူၣ်တရံးတိာ်ကျဲၤတၢ်ဒီး တၢ်ဟ်လီၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤလၢ တၢ်ကမၤ အိၣ်ခါဆူညါတဖၣ်အပူၤန့ၣ် လိာ်လၢတၢ်ကဘၣ်ထၢန့ၣ်ယုၣ် ကလုာ်န့ၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်အကလုာ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ်ထံၣ်နီၣ်ဖးလၢအဂံၢ်ဆူၣ်တ နီၣ် ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ ဖဲၣ်ဒဲးရဲၣ်ဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်လၢအဟ့ၣ်နီၣ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လိာ်နီၣ်နီၣ်ဒီး မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးကျဲၤတ ဘိလၢကမၤလီၤတံၢ်ဝဲ ကလုာ်န့ၣ်ဆဲးဖိတဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိးန့ၣ်လီၤ.

“ယဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒုးမိၣ်စိၣ်ရီၤ နိသိးယထံၣ်ကီၢ်ကပူၤဖျါလၢ သုးမိၣ်စိၣ်ရီၤတၢ်ပၤသန့ဖိလၢနိသိးယထံၣ်ကီၢ် ကကဲထီၣ် ဖဲၣ်ဒဲးရဲၣ်ဒိၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်ထံၣ်ကီၢ်နီၣ်နီၣ်ဒီး နိသိးကလုာ်န့ၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တုၤသိးထဲသိးအဂီၢ်လီၤ. ပမ့တဒီးန့ၣ် ဘၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တုၤသိးထဲသိး ဖဲၣ်အိၣ်မူၤလၢထံၣ်ကီၢ်တဘျီအံၤအပူၤဘၣ်န့ၣ် အလီၢ်တအိၣ်လၢ ပကဟ်လီၤပသးနီၣ်ပယီၤထံ ဖိကီၢ်ဖိတဂၤအသိးန့ၣ် လုၤတက့ၤတသ့ဘၣ်.”

(KECD သရၣ်တဂၤလၢအအိၣ်န့ၣ်ပုၤယၢကီၢ်ရၣ်)

တၢ်ဂ့ၢ်ကျါတံၢ်

KHRG ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ ဘၣ်ယးတၢ်မၤအၢမၤသိ, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးဒီး တၢ်မၤသံမၤဝီလၢ အကဲထီၣ်အသးလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးတၢ်ယၢဒီးတၢ်ဒုးလိာ်သးတဖၣ်ကဲထီၣ်ဒီးအသးဒီး ဟဲကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးအသးလၢတၢ်လီၤအါတီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤယုၤမ့ၢ်ဟးဖျါဖိအါဂၤ တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဘၣ်အဖဲၣ်ညါ, တနီၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်က့ၤ ထဲစ့ၢ်ကိးဖိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၤမ့ၢ်ဟးဖျါတဖၣ် ကဲထီၣ်ဒီးအသး, တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒီးကျဲၤကျဲၤလၢ ကလဲၤအိၣ်ကဒုဘၣ်လၢ ကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ကီၢ်ဆၢ န့ၣ်အိၣ်ဒီးဒုၣ်လၢတၢ်ယံးတၢ်စ့ၢ်အဖၢမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ်ဖျါဘၣ်ယး တၢ်ဆိက့ဆါဘီ တုၤဒုၣ်လဲၣ်တၢ်သံတၢ်ပုၤအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဆၢ တၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်အကဲထီၣ်သးခိဖျါ ခိရီန့ၣ်တၢ်ဆါ-၁၉ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆါအဂူၤအဂၤအယိခါန့ၣ် န့ၣ်သဝီဖိတဖၣ်တသ့ညါလီၤတံၢ်ဝဲဘၣ် မ့ၢ် လၢတၢ်သံမံသမိးမၤကွၢ်ဒီး တၢ်ကူဆါယါဘျါတအိၣ်လၢပုၤဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ကလုာ်န့ၣ်ဆဲးဖိတဖၣ် ဂဲၤဆၢၣ်ထၢၣ်ဂဲၤလိာ်စ့ၢ်ကိးတၢ်လၢ အနီၣ်ကစၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်, တၢ်တုၤသိးထဲသိးဒီး တၢ်တီတၢ်တြၢ်အဂီၢ် တကး ဒီးဘၣ် အဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဝဲလၢ ပုၤကဒိကန့ၣ်အကလုာ်ဒီး ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

“တၢ်တမံၤဂ့ၢ်တမံၤဂ့ၢ် လၢပက့ၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်န့ၣ် ပဘၣ်တုၤဘၣ်ဒုၣ်ပဝဲ ဒီးပဘၣ်ယုၤကျဲၤဘျါအိၣ်လၢပနီၣ်ကစၢ် ဒုၣ်ဝဲလီၤ. အယိ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတမံၤလၢလံာ်န့ၣ် ပုၤဆိကမိၣ်လၢပုၤကဆၢထၢၣ်လၢအဂီၢ် မ့တမ့ၢ် ဆၢထၢၣ်ယုၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်နီတဂၤဘၣ်. (...) အရ့ဒိၣ်လၢကမ့ၢ်တဖၣ် ကဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢ အဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ထဲတဂၤဘၣ်ဒီး ပုၤဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဝဲလီၤ. အဝဲသ့ၣ်လိာ်ဘၣ် ပုၤအါဂၤကဆၢထၢၣ်ယုၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် ဒီးအိၣ်လၢအကပၤန့ၣ်လီၤ.”

(ပုၤလၢတၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်အိၣ်တဂၤ လၢကိးတရံးဝုၢ်)

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်

ဆူကီၢ်ပယီၤသုးကီၢ်ကးကရၢ(စကစ)အအိၣ်

- ကီၢ်ပယီၤသုးကီၢ်ကးကရၢ(စကစ)တဖုအံၤ ကဘၣ်စံၣ်လီၤဒီး ဟ့ၣ်လီၤက့ၤထံၣ်ကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဆူ ဒီကလုာ်တၢ်ယုတၢ်ဖိးပဒိၣ် (NUG)အအိၣ် တဘျီယိ.
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်မၤအၢမၤသိ, တၢ်ဖိၣ်ဒုးယာ်ဒီး တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒါ ပုၤလၢအဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဘၣ်သးထီၣ်ဒုးမိၣ်စိၣ်ရီၤတဖၣ်ဒီး ပုၤလၢအ န့ၣ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ(CDM)တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်.
- တဘၣ်တြီၤမၤတံာ်တံာ်, တဘၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ် ကသံၣ်ကသိဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအဂူၤအဂၤလၢ အဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ဒီးသး ခိရီန့ၣ်တၢ်ဆါ-၁၉ ဒီးမၤလီၤစ့ၢ်ကိး တၢ်ယံးတၢ်စ့ၢ်အဂၤလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤတဖၣ်.

- မၤမူမၤဂၤထီၣ်က့ၤ သဲးစးတၢ်ဘျၢ အဆၢ (၅), (၇) နီး (၈) လၢအဒိသဒၢထံဖိကီၢ်ဖိအနီၢ်ကစၢ်တၢ်သဘျၢဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတဖၣ် လၢတၢ်တြၢၢ်သံကွၢ်အိၣ်တဖၣ် (ကီၢ်စၢ်ဖိၣ်ဘျီၣ်ခိၣ်သဲးစးတၢ်ဘျၢ န/ဂ - ၅/၂၀၁၇)
- တြၢၢ်သံကွၢ် ကဝီၤဒု (မ့) ကရူၢ်ပတီၢ် တၢ်ပၤတၢ်ပြးသဲးစးတၢ်ဘျၢ, တၢ်စံၣ်ညီၣ်သဲးစးတၢ်ဘျၢဒီး တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ကျိၤကျဲတဖၣ် (စကစ သဲးစးတၢ်ဘျၢ န/ဂ ၃/၂၀၂၁, ၅/၂၀၂၁ နီး ၆/၂၀၂၁)
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်တြီၤမၤတံၢ်တံၢ် တၢ်ဆဲးကျိးအကျိၤအကျဲတဖၣ်ဒီး တၢ်ဆိၣ်သနဲးတၢ်ပံးန့ၢ်တၢ်ကစီၣ်အခွဲးအယၢ်သဘျၢတဖၣ် ခိဖျိတၢ် အံၤ မ့ၢ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိဝဲတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤခွဲးယၢ်အယိၣ်န့ၢ်လီၤ.
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်ထီၣ်ဒုးကမ္ပၢၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် အါန့ၢ်အန့ၢ် ပတုၣ်ကွၢ် သုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢ အဟးဆုၣ်ခိး ကွၢ်တၢ်ဒီးဆုၣ်ထီၣ်သုးတၢ်ပိးတၢ်လီၤခိဖျိ (မ့) ဘူးဒီးကမ္ပၢၢ်တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်တဖၣ်ဒီး သုးကွၢ်သုးကျိၤဒီးသုးကလၢလၢ အ အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဘူးဒီးသဝီဒီး တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်တဖၣ်.
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်မၤဆုၣ်မၤစိးအလုၣ်ကလုၣ်လၢအထီၣ်ဒါနုၤသဝီဖိ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သုးနုၤသဝီဖိတဖၣ် လၢတၢ်ဒိသဒၢလီၤနီၢ်ကစၢ်အသးအဂီၢ်, မၤဆုၣ်သဝီဖိလၢကဝံတၢ်ယိးတၢ်ဒီးန့ၣ်ကျဲတဖၣ်. ပဒုၣ်ဟးဆုးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤကလုၣ် လၢတၢ်မၤန့ၢ်ဆုၣ်သဝီဖိသိလုၣ်, ချံ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤအဂၤတဖၣ် လၢသုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤအဂီၢ်တဘျီယိ.
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်ထၢဆုၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်လၢတဖိးသဲးစးဒီး တၢ်ပံးန့ၢ်ဆုၣ်ကမ္ပၢၢ်ဟံၣ်ယိတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ် လၢနီၢ်ကစၢ်အဂီၢ် မ့တမ့ၢ် လၢသုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတဖၣ်အဂီၢ် တဘျီယိ.
- လူၤပိၣ်မၤထွဲ ဒ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤပုၤဂုၤဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအတီၤပတီၢ်တဖၣ်ဒီး ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ် သဲးစးတၢ်ဘျၢ. ပတုၣ် ကွၢ်လုၣ်လၢလၢ ပုၤမၤကမၣ်တၢ်ဖိပူၤဖျဲးဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဒီး မၤလီၤတၢ်သုးဖိလၢအမၤကမၣ်တၢ်တဂၤလၢလၢ တၢ်ကပံးထီၣ်အိၣ် ဂ့ၢ် ဝီလၢအတီၤအတြၢၢ်ဒီး တၢ်ယိထံသမံသမိးလၢအိၣ်ဖျိဖျိဖျိဖျိ, တၢ်စံၣ်ညီၣ်အကျိၤအကျဲလၢသဘျၢ ဒီးကမ္ပၢၢ်ကွၢ်ဘျီၣ်လၢအတကွၢ် မဲၣ်တၢ်တဖၣ်အပူၤ.
- ပတုၣ်ကွၢ် တၢ်သုးဆိးကၢတၢ်မၤရဲၤမၤပျီၣ်ဒုးယၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်တီၢ်ကျဲၤဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢတၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အမ့ၢ် (တၢ်လွံၢ်တၢ်သန့) လၢအဒိၣ်တၢ်ကွၢ် ကမ္ပၢၢ်တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်, တၢ်ဆဲးကျိး, တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဂၤတဖၣ် တဘျီယိ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကရၢကရိ, NGO, ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကရၢကရိဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤပဒိၣ်တဖၣ်

- တဘၣ်တူၢ်လိၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်သုးမိစိရိတဖုအံၤ ဒ်အမ့ၢ်ပုၤတဖုလၢအဖိးသဲးစးဒီး တဘၣ်တူၢ်လိၣ်အိၣ်လၢ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကူၣ်လိၣ်တၢ် ပိၣ်တဲသကိးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤဘၣ်.
- ထုးထီၣ်ကွၢ်(စကစ)သုးမိစိရိတဖုအံၤ ဒ်ပုၤမၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တီၢ်ကျဲၤအပူၤ.
- သဆၣ်ထီၣ် ဘီမုၢ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢခၢၣ်စးလၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤတဖၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဆၢထၢၣ် ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤဒီး ပျီၣ်ရဲၣ်ရဲၣ်လၢတၢ်ခိဆၢတၢ် အိၣ်သးလၢ ဟီၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ် ဒီးတသ့ဖဲအသ့ကဘၣ်တြီၤတၢ်ယၢ်(စကစ)တၢ်မၤကမၣ်ဒီး မၤပယုၤပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိအခွဲးအယၢ်တဖၣ်.
- ဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်အမ့ၢ်ကျိၣ်စုဒီးကံၢ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဆူ (NUG)ပဒိၣ် ယုၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျၢၣ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ် ဖိအခွဲးအယၢ် တၢ်ဘျၢသဲးစးအတီၤပတီၢ်ဒီး ပၤပြးဂ့ၢ်ဝီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အတီၤပတီၢ်တဖၣ်.
- မၤတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဒီးဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျၢၢ်လၢ လံၢ်(MoUs)တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤအပူၤဒီး NUG ဒီးကလုၣ်န့ၣ်သုးဖိၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် လၢကဘျီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢထံကီၢ်ဒီးတဘျီအပူၤ.
- ကဘၣ်ဆိၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘုၣ်ဘီမုၢ်စၢ်ဖိၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢကီၢ်ကးကရၢ (UN Security Council) အတၢ်ဆၢတၢ်လၢ အတြီၤတံၢ် ယၢ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဆၢတၢ်ပူၤစုကဝဲၤ.
- မၤလံၢ်ထီၣ် တၢ်ဟ့ၣ်လီၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤကျိၣ်စုတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတကီၢ်ဆူ တၢ်ကရၢကရိလၢအအိၣ်ဒီးပဒိၣ်လံၢ်အုၣ်သးမ့ၢ်ဂ့ၢ် တအိၣ် ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် ဒ်သိးတၢ်မၤစၢၤတဖၣ် ကလဲၤတုၤဆူပုၤလၢတမ့ၢ်ပဒိၣ်အပူၤတဖၣ် လီၤဆိၣ်တၢ် ကတုၤဆူကလုၣ်န့ၣ်တၢ်က ရၢကရိလၢ ဟ့ၣ်နီၤလီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်ဒီး ဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အအိၣ်.
- ဖဲတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ်လီၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးအကျိၤအကျဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ကဘၣ်ဒီးသန့ ထီၣ်သးလၢ လီၢ်ကဝီၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးပုၤတဝၢတဖၣ်ဒီး ကလုၣ်န့ၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢ ဟ့ၣ်နီၤလီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တဖၣ် ခိဖျိအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး ကံၢ်စိလၢမၤတၢ်န့ၢ်ဒီး ဒီးန့ၢ်ဘၣ်လီၢ်ကဝီၤကမ္ပၢၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်န့ၢ်အိၣ်တဖၣ်.

- ကဘဉ်ဒိကနဉ်, နာ်ပာ်, တူာ်လိာ်ဒီးဆိဉ်ထွဲ လီာ်ကဝီဂ်ခိဉ်ထံးပုာ်တဝါတါကရါကရိတဖဉ်ဒီး ကလုာ်နုဉ်တါကရါကရိလါအဟ့ဉ် နီလါ ပုာ်ဂီဝါတါလိဉ်ဘဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤတဖဉ် အတါဟ်ဖျါ, အတါယုထီဉ် ဘဉ်ယးတါဘျါရဲတါဂီကီအဆါလါ အဝဲသ့ဉ် ကွါဆါဉ်မဲာ်ဘဉ်ဝဲတဖဉ်.
- ဟ့ဉ်အါထီဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်သိးကမၤစၢၤလါတါယုာ်မ့ဟးဖျါ, စုကဝဲတါသဘဉ်သဘုဉ်ဒီး တါလုာ်အိဉ်နီခိသးသမူတါဂီကီလါ အဟိာ်ထွဲထီဉ်အခံတဖဉ် ဒီးကမၤစၢၤပုာ်ထူစံာ်ဖိဒီး ပုာ်လါဖံးအိဉ်မၤအိဉ်တါ လါမုာ်ဆုဉ်မုာ်ဂီတဖဉ်အဂီၢ်.
- ဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ ကလုာ်နုဉ်ဆုဉ်မၤစၢၤတါကရါကရိတဖဉ်ဒီး ဆုဉ်မၤစၢၤတါကရါကရိအဂါလါ အတမ့ာ်ပဒိဉ်တါကရါကရိတဖဉ် လါတါဒိသဒါဒီး ကူဆါယါဘျါခိရိနုဉ်တါဆါ-၁၉ (ယုာ်ဒီးတါမၤကွါတါဆါဒီး တါသုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်တါဟ်လါဆိပုာ်ဆါတါလါ) လါခိခိဉ်နုဉ်သဝီတဖဉ်အပူၤ.
- ဟ့ဉ်သဆဉ်ထီဉ် ထံကီာ်လါအိဉ်ဘူးဒီးကီာ်ပယီတဖဉ် အသုတဂီာ်လိာ်ပုာ်လါအလိဉ်ဘဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ လါကခိကီာ်ဆါ လဲၤ ယုာ်အိဉ်ကဒုလါအကီာ်ပူၤတဖဉ်. ဟ့ဉ်ဂံာ်ဟ့ဉ်ဘါထံကီာ်တဖဉ်အံၤလါ ကမၤသကိးတါဒီးကီာ်ဆါတါကရါကရိတဖဉ် လါကဒုးအိဉ် ထီဉ် တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤဒီးတါဒိသဒါအကျါအကျဲတဖဉ်အဂီၢ်.
- ဟ့ဉ်မၤစၢၤတါပိးတါလိဒီး ကံာ်စိတါသုတါဘဉ်တဖဉ်ဆူ ထံကီာ်လါအိဉ်ဘူးဒီးကီာ်ပယီတဖဉ် ကဟ့ဉ်နီလါပုာ်ဂီဝါတါလိဉ်ဘဉ် တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ ယုာ်ဒီးတါဒိသဒါယါဘျါခိရိနုဉ်တါဆါ-၁၉ လါပုာ်ဘဉ်ယုာ်မ့ဟးဖျါခိရိနုဉ်တါဆါမၤပယုဲလါကီာ်ပယီ ပူၤတဖဉ်အဂီၢ်.
- မၤသကိးတါဒီး ထံကီာ်လါအိဉ်ဘူးဒီးကီာ်ပယီတဖဉ် ကမၤလါတါဟ့ဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤအကျဲ ဒ်သိးပုာ်ဂီဝါလိဉ်ဘဉ်တါဆိဉ် ထွဲမၤစၢၤတဖဉ် ကလဲၤတုၤဆူကီာ်ပယီပူၤဂီၢ်, လါဆိဒ်တါ ခိဖျါကီာ်ဆါတါကရါကရိလါ ဟ့ဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤတဖဉ်ဒီး လါက ဝီဂ်ခိဉ်ထံးပုာ်တဝါတါကရါကရိတဖဉ်.
- ကတိၤန့ၢ်ခဲးတါလါတါကပျါကွံာ် ထံကီာ်လါသဲးပုာ်ယိာ်ဖိတဖဉ်, ပုာ်မၤထံကီာ်လါသဲးတဖဉ်, ပုာ်လါဘဉ်တါဖိဉ်ဒုးယာ်အီၤ ဖဲအဝဲသ့ဉ် ဟ်ဖျါထီဉ်တါဘဉ်သးထီဒါသုးမိၤစိရိတဖဉ်, ပုာ်လါဟူးဂဲၤဒိသဒါပုာ်ဟီဉ်ခိဉ်ဖိခွဲးယာ်တဖဉ်, ပုာ်ထါတါကစိဉ်ဖိတဖဉ်ဒီး အဝဲသ့ဉ် ဟံဉ်ဖိယိတဖဉ်.
- ဆိဉ်သနုထီဉ် တါဘဉ်တါဘါကီဉ်ကးကရါ(Security Council) လါကဆုာ်ထီဉ်ကီာ်ပယီဆူ ဟီဉ်ခိဉ်ဒိဖျါကီာ်ဘျီဉ်(ICC) မ့တ မ့ာ် ဒုးအိဉ်ထီဉ်ကီာ်ဘျီဉ်အကျါအကျဲလါဆိလါ ကလိာ်ဘါလိာ်ကီာ်ပယီအဂီၢ် ဒ်သိးကမၤလါတါပုာ်မၤကမုဉ်တါမၤသံလါတုာ် ကွံာ်ပုာ်ကူပုာ်ကညီ, တါမၤကမုဉ်တါဒုးတါယါကီာ်မ့ဉ်, ကီာ်မ့ဉ်လါအထီဒါပုာ်ကူပုာ်ကညီအနုဆါဉ်, တါမၤအါမၤသိခိဉ်ခိဉ်မုာ် မုာ်တဖဉ် တါကဘဉ်စံဉ်ညီဉ်အီၤ ဒ်သိးပုာ်တုာ်ဘဉ်တါဖိတဖဉ် ကဒီးန့ၢ်ဘဉ်က့ၤတါတိတါတြါအဂီၢ်န့ဉ်လါ.

တါဟ့ဉ်ကူဉ်ဆူ စကစ ဒီး EAOs/EAGs တဖဉ်

- ပတုာ်ကွံာ် တါဟ်လါဟီဉ်လံာ်မ့ဉ်ပိးဒီး တြီတံာ်ယာ်တါသုဟီဉ်လံာ်မ့ဉ်ပိးခဲလါာ်တဘျီယီ. မၤနီဉ်ဟီဉ်လံာ်မ့ဉ်ပိးဒီးကျါရဲဖျါဉ်သဉ် လါအတပိးဖးထီဉ်ဒီးဘဉ်တဖဉ် (UXO)အိဉ်တါလါ ဒီး ဒုးသ့ဉ်ညါဘဉ် လါကဝီကမုာ်တဖဉ်လါ အဝဲသ့ဉ်တါဘဉ်တါဘါအဂီၢ်.
- လူၤဟိာ်မၤထွဲ ဟီဉ်ခိဉ်ဒိဖျါကီာ်ဘျီဉ်ပုာ်ဂီဝါတါလိဉ်ဘဉ်တါဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤသဲးတါဘျါဒီး ပုာ်ဟီဉ်ခိဉ်ဖိခွဲးယာ်သဲးတါဘျါ ဒ်သိးကဒိသဒါ ဒီးကမၤပူၤဖျါကမုာ်လါတါဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးအဂီၢ်.

ကညီဂ်ဝီခွဲယာ်ကရူာ်အံၤ ဘဉ်တါဒုးအိဉ်ထီဉ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံဉ်န့ဉ်လါ. တါကရါကရိအံၤမၤနီဉ်မၤယါနုဉ်သဝီဖိ ဒီး ကမုာ်လါအိဉ်သ့ဉ်လါအသးလါ ခိခိဉ်ဂုးဒီးစူဝီတဖဉ်အပူၤ ဖဲကီာ်ပယီမုာ်ထီဉ်ကလံာ်ထံးတဖဉ်အတါအိဉ်သး ခိဖျါအဝဲ သ့ဉ်အတါအုဉ်သးလါလါ လါအပဉ်ယုာ်ဒီးတါအုဉ်အီၤ ဒ်အမုာ်တါဂီတါမၤနီဉ်တဖဉ်ဒီး တါအုဉ်ကီာ်အပနီဉ် အဂုၤ အဂါတဖဉ်န့ဉ်လါ. ကညီဂ်ဝီခွဲယာ်ကရူာ်အံၤ ဟူးဂဲၤဒိကရါသဘျီတဖုအသိးဒီး တဘျါဒဲးထံကီာ်လါ တါကရါ ကရိဒီး တါကရါကရိအဂါတဖဉ်ဘဉ်န့ဉ်လါ. တါကရါကရိတါဖံးတါမၤတဖဉ် တါထံဉ်အီၤဖဲပုာ်ယဲၤသန့ www.khrgh.org အပူၤသ့ဝဲဒီး လိာ်တါဟ်ဖျါလါတါစဲကျဲးထုးထီဉ်ရၤလါအီၤတဖဉ် တါကွဲးလိာ်ဆူ khrgh@khrgh.org ဒီးယုာ်န့ၢ်အီၤသ့စုာ်ကီးန့ဉ်လါ.